

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravištvo Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6., I. nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane petištvetica 24 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Naloge delavskih organizacij.

Z neumljivo odločnostjo je posegla zgodovina razvoja v politični razvoj. Narodni se osvobodijo in v boju za svobodo naglašajo vsi vodilni politični krogi demokratizem kot svoje trdno načelo. Res je, da je zavlada po vsem takozvanem kulturnem svetu fraza demokratizma, o katerem smo doslej proketo malo čuli, pravimo fraza zato, ker besedi demokratizem v ustih meščanskih in kapitalističnih strank ne zaupamo preveč. Demokratizem je potrebna vaba, dokler gre za politično osvoboditev gospodujočih slojev, ko pa pride vprašanje demokratizma do praktičnega reševanja, tedaj bodo pa nastopili vsi razredni pomisleki na plan in doslej gospodujoči razredi bodo skušali prirediti razmere v novih državnih tvorbah povsem svojim interesom. Sedanje premirje je le navidezno, da, niti navidezno ni, zakaj prav te dni je imel ljubljanski škof na vseh svetnikov dan fulminanten govor proti socialnim demokratom. In če čitamo časopise, naletimo vsak hip na žaljivke proti boljševizmu. Vsak počestni rop, vsak zločin imenujejo boljševizem z edinim namenom, da ogabijo pri občinstvu proletarske cilje boljševikov. Nažrli so se vesti iz Rusije, tolovajstev, ropov itd., katere so zlasti nemška in škandinavska poročila podtikala boljševikom, daš so jih delale razne divje in meščanske tolpe in s temi lažljivimi vestmi hočejo oblatiti delavsko gibanje. Ravnajo se popolnoma po geslu namen posvečuje sredstva.

Iz teh dejstev je jasno, da to navidezno premirje ni odkritosrčno, marveč da se neti in neti sovraštvo proti proletarijatu iz zgolj tega namena, da meščanske stranke ložje nastopijo proti njemu, kadar se jim bo to primerno zdelo.

Nedvomno pa je, da je sedaj trenutek, ko si delavstvo mora izvojevati karnajveč pravic in karnajveč svobode in socialnih ustanov. V ta namen se osnujejo delavske zbornice, v ta namen se mora dati delavskemu gibanju trdno zaslombo, trdno oporišče v močni zvezi, ki bo obsegala vse organizacije in ki bo vstanu vplivati na razvoj v državi. Delavstvo si mora sedaj priboriti popolno politično enakopravnost, popolno koalicijsko svobodo, popolno socialno preskrbo, bolniško zavarovanje in vse druge ustanove, ki jih delavstvo potrebuje, ki mu morajo jamčiti preskrbo in vse pravice. Vse to si bo pa moralo delavstvo priboriti, s težkim bojem priboriti, tako nam kažejo vsi pojavi, vsi grozeči oblaki, ki vise nad nami.

V tej zavesti se mora delavstvo oklepati svojih organizacij in se pripravljati na boje za svoje pravice. Naš glas, glas vpijočega v puščavi, ki se mu dela krivica, mora dvigniti svoj glas s tako silo, s tako odločnostjo, da ga ne bodo preslišala nobena še tako gluha ušesa. Krivic delavstvo ne mara več prenašati, če se je res približala svoboda, demokratizem potem mora biti ta svoboda taka, da bo tudi delavstvo v njej prišlo do svojih popolnih pravic.

In možje, ki imajo usodo politike danes v rokah, naj si zapomnijo, da bo proletarijat čuval nad temi svojimi pravicami in da jih bo ob vsakem pogoju zahteval. Ne le obljube, ne le prijazno lice, marveč dejanja zahteva proletarijat. Šele z dejanji se bo zadovoljil, ker ima pravico do njih.

Vse te naloge vas bodo klicale k delu; pripravite se, zavedajmo se vsi skupaj da smo moč, ki se ne ukloni krivicam nič več.

Izpred ljubljanske pritožbene komisije.

Na vlogo delavstva tovarne za stroje Maks Samassa v Ljubljani je pritožbena komisija napravila naslednji sklep: K točki 1., 2., 3. in 4. se je sklenila med strankami sledeča poravnava:

Lastnik tvrdke se zaveže izplačati: Namesto poviška urne mezde, 50 % izredne vojne doklade k dosedaj obstoječi urni mezdi; nadalje namesto dosedanje vojne doklade, doklado po sledeči lestvici:

Pri tedenskem zaslužku	vojna drag. doklada:
pod K 30—	K 27.—
» 31—35	» 25.50
» 36—40	» 24.—
» 41—45	» 22.50
» 46—50	» 21.—
» 51—55	» 19.50
» 56—60	» 18.—
» 61—65	» 16.50
» 66—70	» 15.—
» 71—75	» 13.50
» 76—80	» 12.—
» 81—85	» 10.50
» 86—90	» 9.—
» 91—95	» 7.50
» 96—100	» 6.—
nad K 100	» 0.—

na teden.

Končno družinske doklade:

a) dovoljuje se tedenska doklada 6 K za ženo, ki živi z delavcem v skupnem gospodinjstvu. Delavec, kojega žena ima dokazno redovite postranske zaslužke, ne dobi nikake družinske doklade za njo.

b) Za vsakega otroka do dovršenega 14. leta, bodisi le-ta zakonski ali nezakonski, doklado 4 K na teden.

c) Za otroke, nad 14 let stare, ki pohajajo kako šolo s celodnevnim poukom (izvzemši ljudsko ali meščansko šolo) 4 K na teden doklade.

K točki 5. Zahtevku se v sporazumu obeh strank v toliko ugodi, v kolikor se je lastnik tovarne obvezal, da se bo delavcu vsakokrat na njegovo zahtevo izplačal predjem, primeren njegovemu predvidnemu akordnemu zaslužku.

K točki 6. Zahtevek se odkloni, ker se je pri razpravi na podlagi obojestranskih pojasnil dognalo, da je z jedne strani zahtevek malenkosten in komaj upoštevajoč, z druge strani bi natančna izvršitev le-tega zahtevka povzročila velike težkoče.

K točki 7. Odločitev odpade, ker so za to merodajne odločbe navedene za-

konskega paragrafa. Lastnik tovarne izjavi, da bo v bodoče skrbel za to, da se bo izplačal prispevek takoj, kakor hitro dosepe zdravniško potrjeno glede bolezni delavca.

Zaželjena razveljava glede odpovedi sprejetih podpisov se kot brezpredmetna odkloni, ker za jedno omenjeni paragraf ni prisiljen in se isti lahko z eno pogodbo, kakor se je svoječasno tukaj pismeno sklenila, spremeni, drugostransko pa je bila ta pogodba z dne 1. aprila 1918 v sporazumu obeh strank na ta način razveljavljena, da imajo od tega dne zopet veljavo zakoniti predpisi.

K točki 8. Odločba odpade, ker so zastopniki delavstva pri razpravi to terjatev umaknili.

K točki 9. Zahtevek se zavrača.

Utemeljitev:

Nadaljne skrajšanje delavnega časa je z ozirom na delavni čas v podobnih obratih na Kranjskem neutemeljeno. Odklonila se je zahteva, dati soboto popolne proste in te iz razloga, ker se le-ta zahteva, posneta iz dunajske pogodbe ne more prilagoditi tukajšnjim razmeram. Dalje tudi iz tega razloga, ker bi povzročilo poldnevno delo potratu premoga, čemur se mora ob sedanjih pičlosti premoga vsekakor izogibati.

Ta odločba stoji s 3. oktobrom 1918 v veljavo, in sicer radi tega, ker je bila že za ta dan razprava odrejena, morala se je pa preložiti na današnji dan radi obolenosti enega člana senata, za katerega ni bilo namestnika.

Oklic Neodvisnih socialistov v Nemčiji.

Strankino vodstvo Neodvisnih socialistov v Nemčiji objavlja v »Leipziger Volkszeitung« oklic na delovno ljudstvo v Nemčiji, v katerem kritizira večinske socialiste, njih namene in smotre takole:

»Socialnodemokratska stranka je pozvana v vlado, da po polomu imperalizma podpira meščansko družbo. Prevzela je nalogo, da organizira »narodno obrambo« in varuje meščanski »red«. Izdala je zahtevo mednarodnih kongresov, da mora katastrofo svetovne vojne socialna demokracija izrabiti, da postavi na mesto kapitalističnega socialistični sistem.«

Kot uvod tega preobrata naj služi najprej ta-le program:

»Takojšnje izpraznjenje ozemelj nekdanje ruske države, Finske in Vzhodnomorskih provinc, Poljske, Ukrajine, dalje Rumunije in Bulgarije, ki so jih zasedle nemške čete.

Izpremembra že sklenjenih mirovnih pogodb po načelih demokracije.

Amnestija vseh zaradi političnih prestopkov in zločinov obsojenih civilnih oseb, vojakov in mornarjev. Otvoritev ječ in kaznovališč, zlasti vseh onih obsojencev, ki so bili kaznovani zaradi stavk, zaradi takozvane izdaje domovine. Ustavitev vseh zaradi političnih prestopkov in zločinov tekočih kazenskih postopanj.

Takojšen odpust vseh zaradi političnih prestopkov v vojno vpoklicanih. Izbris vseh političnih zabeležb v vojaških in policijskih aktih, zlasti zabeležbo »B. 18.« Opuš vseh varnostnih zaporov in odpust vseh internirancev.

Odprava oblegovanega stanja. Društvena in zborovalna svoboda. Svoboda tiska. Odprava vseh omejitev za izdajanje novih časopisov. Stroga izvedba poštne tajnosti. Odprava tajne pisemske kontrole, ki je celo po obstoječem pravnem stanju popolnoma nedopustna.

Uvedba **proporcionalne volilne pravice.** Razširjenje volilne pravice na žene. Uvedba enake, splošne in direktne volilne pravice potom državnega zbora za vse zvezne države.

Odprava vojnopomožnega zakona. Obnovitev in izpopolnitev varstvenih določb za žene in mladostne delavce. Uvedba največ osemurnega delavnika.

Takojšnja **izprememba ustave** v naslednjih točkah: Državne pogodbe so veljavne le po odobritvi ljudskega zastopstva. Brez take odobritve se ne sme pričeti nobena vojna, ne skleniti mir. Vsak minister mora odstopiti, če to zahteva sklepom večina ljudskega zastopstva.

Podpisali so oklic državni poslanci Haase, Henke, Ledebour in gospa Lujiza Zietz. Označuje kot smoter stranke »socialistično republiko«.

S seje Narodne vlade SHS v Ljubljani, dne 6. novembra 1918.

Na v z o č i: vsi člani vlade, oziroma njih namestniki, Predsednik Pogačnik poroča, da je zaprisegel za Narodno vlado došle vojake 17. pešpolka. Pri njem se je zglasila deputacija srbskih častnikov, ki so prišli v Ljubljano, in je pozdravila Narodno vlado. Deputacija srbskih častnikov se je zglasila med sejo Narodne vlade, ki jih je sprejela v narodno-obrambno službo na čelu navzočih srbskih vojakov. — Narodna vlada sklene, da sprejme za dobo potrebe v svojo službo češko legijo, broječo 3500 mož, in jo plača enako kakor domače vojaštvo. Določijo se plače vojaštvu. Plačajo se samo tisti vojaki, ki dejansko vrše službo. — Domači polki in kadri naj se kar mogoče demobilizirajo, posebno častniki, ki ne vrše službe. — Poslanec dr. Vukotić piše z Dunaja, da so se obrnili nanj kot zastopnika Jugoslovanskega kluba laški državni poslanec glede varstva svojih vojakov v jugoslovanski državi. Zaeno poroča željo dunajskih Jugoslovancev, naj ostane po odhodu naših poslancev z Dunaja gori naš zastopnik. Sklene se imenovati brzojavno dr. Ivana Šveglja za konzularnega zastopnika naše Narodne vlade SHS na Dunaju. — Območje odvetniške zbornice Kranjske, finančnega ravnateljstva in finančne prokuratorure v Ljubljani se razširi na vse območje Narodne vlade SHS v Ljubljani. Sedež inženirske zbornice se prenese iz Trsta v Ljubljano in njen delokrog razširi na vse ozemlje Narodne vlade SHS v Ljubljani. — Okrajnim glavarstvom se dajo navodila, kako se pospeši prehod armade skozi naše ozemlje in zabrani plenjenje, bodisi od strani našega prebivalstva, bodisi od strani tujega vojaštva.

Pisma se morajo do preklica oddajati odprta in morajo nositi natančen naslov pošiljalcev, sicer se ne bodo odpošiljala. Poštni zavitki se začasno ne sprejemajo, izvzemši uradne spise in časopise.

Italijanski vojaki so začeli dohajati v naše kraje, da nadzirajo izvršitev pogojev za premirje. Narodna vlada SHS pošlje k njim svoje parlamentarje. — Na predlog poverjeništvu za poljedelstvo se sklene:

1. Dosedanja c. kr. kmetijska družba izpremeni naslov in se imenuje: Sloven-

sak kmetijska družba. Svoje delovanje raztegne na vse ozemlje Narodne vlade SHS v Ljubljani.

2. Narodna vlada potrdi za predsednika Slov. kmet. družbe dosedanjšega I. podpredsednika.

3. Cene žita (rži, pšenici, ječmenu in ovsa) se določijo enotno na 1 K za kg, cene fižolu na 2 K za kg, cene krompirju na 60 vin. za kg.

4. Določila za promet s senom in slamo ostanejo v polnem obsegu v veljavi, tako nasproti občinam in posestnikom, katerim se je dajatev predpisala, kakor tudi nasproti deželni poslovalnici za krmila v Ljubljani, ki ima prevzeti seno in slamo po svojih komisijonarjih. Seno in slama se imata vporabljati tudi naprej za potrebe vojaštva in civilnih porabnikov. Cene ostanejo kakor doslej.

5. Od 7. novembra naprej so odpravljene mlevske karte.

6. Častniške patrulje pripeljejo te dni po naročilu slov. kmetijske družbe v večje kraje po deželi večje množine konj, da se razprodajo ali dajo posestnikom v rejo potom županstev. Ljudstvo se ponovno opozarja, da ni dovoljeno, kupovati naravnost od vračajočega se vojaštva niti živali, niti blaga, ki je državna last.

Domači pregled.

Vsem naročnikom »Delavca«. Vsled nastalih razmer nujno prosimo, da se za vplačilo na upravo »Delavca« organizacije in posamezni naročniki ne poslužujejo poštne službe, temveč, da nakazujejo znesek p. poštne nakaznici. Račune pošlje uprava organizacijam te dni.

Uprava.

Šolskega po. ka še ne bo. Ljubljanske šole se še ne bodo pričele, ker bo v kratkem ustavljen železniški promet.

Strokovnim organizacijam in zaupnikom! Politične in vojne razmere so pretrgale vsakršen promet med strokovnimi organizacijami. V teh zmedenih časih ni mogoče stvari rešiti v par dneh, vsaj toliko časa ne, da se omogoči zopet občevanje med organizacijami. Zveza delavskih društev je sklicala za jutri sejo, da sklepa o teh vprašanjih. Ker se pa zaradi prometnih težkoč mnoge organizacije ne bodo mogle udeležiti seje, prosimo, da vse organizacije na slovenskem ozemlju, vplačilnice in glavni zaupniki naznanijo svoje naslove na tajništvo s. Viktor Zore, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6. II., da jim potem določijo pismeno nujno potrebna navodila, o katerih bo načelstvo sklepalo na seji. Ivan Mlinar, načelnik.

Militarizacija vojnodajatvenih obratov je odpravljena po vsej Jugoslaviji. V interesu javnosti pa je, da se vrše obrati v polnem redu dalje, ker sicer nastanejo neprijetne motitve. Izdelki in blago, ki ga delavske roke izdelujejo in obdelujejo, se bodo nujno rabili, zlasti zimski čas, ki je pred nami, nam bo delal še mnogo preglastic.

Militarizacija je odpravljena. To obvestilo smo čitali. Vendar pa vladajo po nekaterih tovarnah še strožje odredbe kakor prej. To ni prav. Že prejšnji vojnodajatveni zakon je naročal le vojaško nadzorstvo obratov ne pa delavcev, zato mislimo, da je sedaj pač na mestu, da se uvede več svobode. Delavstvo naj se priredi civilnim upravam in vojaštvu, če že mora ostati v tovarni samo za red ne pa, da izvaja kontrolo nad delavstvom. Sicer se pa delavstvo zaveda itak svojih dolžnosti.

Ureditev železniškega prometa. Poverjeništvu za promet je izdalo naslednjo uredbo: 1. Zasebni tovarni promet je do preklica ustavljen. 2. Vse železniško osebje se naproša, da napne v dnevih težke preizkušnje vse moči za to, da se vzdrži

reden promet po naših progah. Pri očitvidnem pomankanju dobre volje naj predstojniki uradov, ukrenejo vse, kar je potrebno za vzdržanje delavne narodne morale med uslužbenci. 3. Vse železniško osebje, ki se vrača s fronte, in sploh vsi, ki se mude izvum Jugoslavije, naj se zglase pri podpisnem prometnem uradu. 4. Uradni jezik je slovenski; v narodno mešanih krajih in na narodni meji je priporočati začasno v tem pogledu potrpljenja. 5. Železniški inventar naj se brez zanesljivega jamstva ne pušča preko narodnih mej. Isto velja za vsa vozila, ki so bila last nekdanjega erarja. Železniške blagajne oddajajo odslej denar na naslov finančnega ravnateljstva v Ljubljani. 6. Za preselitev železniškega ravnateljstva v Trstu bodo izdana posebna navodila. 7. Prepoveduje se kupovati od umikajočega se vojaštva avtomobile in druga vozila. To imetje proglašajo Narodna vlada SHS v Ljubljani za svojo lastnino.

Potni listi. Narodna vlada je odredila da se imajo potni listi izgotoviti v imenu Narodnega vječa. V slovanske dežele je rabiti samo slovenski jezik; v Švico, Nemčijo itd. bodo dvojezični. Izdajajo se pri policijskem ravnateljstvu v Ljubljani, v pritličju, soba št. 4. Pristojbine so iste kakor prej.

Orožni listi se izgotavljajo v imenu Narodnega vječa, ter se zopet izdajajo pri policijskem ravnateljstvu v Ljubljani, v pritličju, soba št. 1. Kolekovina je kakor poprej 3 krone.

Tobačna tovarna. Poverjenik za trgovino in industrijo dr. Triller je v zmislu sklepa Narodne vlade suspendiral dosedanjšega ravnatelja tobačne tovarne Ignacija Elsnerja in na njegovo mesto začasno imenoval stavbnega svetnika ing. Koblerja, za namestnika pa Jos. Mandla.

Razpis ustanov za vojaške vdove in sirote. Oddala se bodo 3 ustanovna mesta kranjskega deželnege društva c. kr. avstrijskega zaklada za vojaške vdove in sirote za ubožne vojniške sirote — deklice v sirotišnici društva »Dobrodelnost« v Domžalah. Ustanovljenke so poleg stanovanja preskrbljene tudi s hrano, obleko in obutvijo, šolskimi potrebščinami itd. sploh z vsem. Vsled tega se bodo morale morebitne od države plačane vzgojnine, preživnine in podpore deželnemu društvu vrniti. Pravico do ustanovnih mest imajo šoloobvezne sirote-deklice po na Kranjsko pristojnih v sedanjih vojni padlih ali vsled vojne umrlih vojaških osebah v starosti od 6 do 14 let. Z mrtvaškim listom očeta odnosno starišev, domovnico, ubožnim spričevalom, potrdilom o cepljenju koz itd., opremljene prošnje je poslati najkasneje do 20. novembra 1918. na deželno društvo c. kr. avstr. zaklada za vojaške vdove in sirote ter za varstvo otrok in mladinsko skrbstvo v Ljubljani, Bleiweisova cesta.

Plača vojaštva v Jugoslaviji. Narodno vječe v Zagrebu uvede za vse svoje vojake plačo za moštvo in častnike.

Naznanilo. Policijsko ravnateljstvo v Ljubljani naznanja, da se kavicje, ki so se vložile svojčas na policijskem ravnateljstvu za vojne vjetnike, sedaj, ko so vsi vojni vjetniki prosti, vrnejo vložiteljem. Ti se pozivljajo, naj se v to svrho čim prej oglasijo s tozadevnimi potrdili na policijskem ravnateljstvu I. nadstropje, vrata št. 8. — Ljubljana, dne 3. novembra 1918. — Gerzinič s. r.

Naznanilo. Policijsko ravnateljstvo v Ljubljani naznanja, da se orožje, ki se ga je moralo vsled razpisa c. kr. deželnege predsednika na Kranjskem z dne 23. maja 1915, drž. zak. št. 16, ob izbruhu vojne z Italijo na policijskem ravnateljstvu oddati, vrne lastnikom. Ti se pozivljajo, naj se v to svrho s potrdilom, ki so ga pri oddaji orožja svojčas na policiji prejeli, čim

prej oglašijo na policijskem ravnateljstvu, pritličje, vrata št. 4. — Ljubljana, dne 3. novembra 1918. — Gerzinič s. r.

Povišana vojaška mezda na Štajerskem. Odsek za ljudski blagor je povišal možstveno plačo na dnevno dve kroni.

Poziv civilnemu prebivalstvu. Vojaške straže bodo ustavljale po cestah vse sumljive ljudi, ki se nahajajo v vojnobveznih letih in se niso proglasile Narodni obrani. Kdor je v nujno potrebnem položju, naj si priskrbi tozadevno legitimacijo, ker bo sicer aretirán.

Oskrbovalnica za tuberkulozne. Ta teden se v prostorih okrajne bolniške blagajne ljubljanske, Turjaški trg 4, otvori prva slovenska oskrbovalnica za tuberkulozne. Pri tej priliki prosimo gospode zdravnike, pa tudi vse druge kroge, da naslove vsak slučaj, na kojega rodbinske in stanovanjske razmere bi bilo v higijenskem oziru vplivati ali ki ga bi bilo zdraviti s tuberkulinom, na oskrbovalnico. Posebno se je ozirati na rodbine vračajočih se na pljučih obolelih vojakov. Oskrbovalne ure so za sedaj ob petkih od 2. do 4. popoldne. Oskrbovalni zdravnik je gosp. dr. V. Breskvar, oskrbovalne sestre pa so gospodične Joža Bezljaj, Pavla Bones in Olga Cvahté. — Za deželno pomožno društvo za bolne na pljučih: dr. Démeter Bleiweis-Trsteniški.

Mezda jugoslovanskega vojaštva. Izšel je proglas Narodnega veča, ki določa, naj se enim vojakom, ki stalno služijo ter so prisegli Narodnemu veču, izplačuje dnevna doklada 6 K; častniki do 9. razreda dobivajo 9 K doklade dnevno, višji razredi pa 5 K dnevno.

Jugoslovanska vlada na Goriškem. Vojaško upravo v Gorici je prevzel stotnik dr. Puc, ki je postavil štacijsko poveljstvo. V mestu vlada red in mir. Včeraj in danes so šli skozi Gorico ogrski vojaki, ki so bili dirigirani preko Gorenjske na Koroško. Pride še okolo 200.000 mož, ki gredo preko Koroške domov. Narodni svet za Goriško je prevzel vse aarde, proklamiral jugoslovansko vlado za vso slovensko Goriško z Gorico vred ter zasedel s svojimi četami mesto.

Civilni komisariji za Trst. Odbor za javni blagor je prevzel posle vseh dose-danjih uradov in poveril vodstvo teh uradov svojim posebnim poverjenikom, civilnim komisarjem. Za bivše namestništvo sta imenovana Micolich in Pisoni. Namestništveni svetnik: Du Ban in Mayländer. Právosodstvo: Deplera, Derosa in Pretner. Finančno ravnateljstvo: Zencovich, Marušič, Morosini. Pošta in brzojav: Jeroniti, dr. Maričič. Póvsich. Promet: Laurencich, Risigari. Železnice: Nasek, Wagnest. Občinske finance: Arch, Zencovich. Javno šolstvo: za italijansko Zilotto in Nicolao, za slovensko dr. Ferfolja. Obrtno šolstvo in obrt: Braidotti, Bufflini, Penso. Socijalno skrbstvo: Pinamonti, Costanzo. Zdravstvo: dr. Nicolich, dr. Senigaglia. Trgovinska zbornica: Scaramanga. Mala stanovanja: Braidotti, Cerniutz. Mestna zastavljavnica: Samaia, Perez. Po potrebi se ustanove še drugi civilni komisarijati.

Tržaški denar. Odbor za javni blagor je izdal razglas, v katerem sporoča, da zaradi pomanjkanja bankovcev in drobiža v Trstu in okolici izda zakladnice v skupni vrednosti 79 milijonov tržaških lir. Tržaške lire, z vrednostjo dosedanjih avstrijskih kron, se izdajo, in sicer 2.000.000 po 1 K, 2.000.000 po 2 K, 1 milijon po 10 K, 300.000 po 100 K, 5000 po 1000 K, 10 milijonov po 10 stot., 10 milijonov po 20 stot., 10 milijonov po 50 stot. Te zakladnice se ne obrestujejo in jih morajo sprejemati v plačilo vse javne blagajne, banke, prodajalnice in zasebniki do 31. decembra t. l., tekom meseca januarja leta 1919. pa se bodo zamenjavale za sedaj veljavne kro-ne ali pa za druge zakladnice. Tržaška

občina jamči za obveznosti, izvirajoče iz te izdaje z vsem svojim imetjem, pre-mičnim in nepremičnim, ter onim, ki je pripadalo bivši vladi. Ponaredba teh zakladnic se v zmislu zakona kaznuje z največjo strogostjo.

Obrat v Škodovih tovarnah ustavljen. Zaradi pomanjkanja premoga so ustavile Škodove tovarne svoje obrate. Delavstvo dobi teden dni dopusta. Glede dobave premoga so že storjeni primerni ukrepi.

Svetovni pregled.

Politični položaj in vojna. Dogodki v vojni in političnem razvoju se vrste nagloma. Kakor je pričela vojna brez pravega vidnega razloga za preprostega opazovalca, tako je tudi končala prav katastrofalno. Imperializem osrednje Evrope, militarizem, ki je veljal milijone in milijarde že pred vojno, zlasti pa še med vojno je doživel poraz, ki mu ga ni para. To izpričuje, da so bile sile, ki jih je tiščal k tlom birokratizem velike in tako temeljito organizirane, da je bilo treba le majhnega povoda, pa so izbruhnile z vso silo in energijo na dan. Dne 4. t. m. ob 3. popoldne je bilo sklenjeno premirje med Italijo in Avstro-Ogrsko. Zavezniške čete so izposlovale brezpogojno kapitulacijo in zasedejo precejšen kos avstrijskega ozemlja, in sicer južno Tirolsko, velik del Goriške, Trst, Istre, Pulj, del Dalmacije in otočje, vrhutega pošljejo po vseh važnih križiščih svoje posadke v varnost prometa in ozemlja. Obenem so ententini poveljniki ponudili zavezništvo Jugoslaviji. Glede na politična stremjenja je zlasti važno, da se ogrevajo nekateri za republikansko obliko, drugi pa za monarhično. Čeho-slovaki, Nemci, Ogrji, Ukrajinci in Jugoslavo-ani imajo precej močne republikanske struje, vendar pa vprašanje zlasti glede Jugoslavije še ni prišlo do javnega razgovora. Tudi glede na meje še ni konkretnih sklepov ne proti Italiji, ne proti drugim deželam. Turčija je dosegla premirje in se pogaja. Nemčija bo v kratkem morala odnehati. Zadnji pogoji entente za premirje z Nemčijo so strogi. Ententa je stavila Nemčiji sledeče pogoje za premirje: 1. Nemčija naj odstopi dele bregov Rena in Alzacije Lorene. 2. Mostne branike ob Renu. 3. Velik del streliva. 4. Vse podmornike in brodovje. Obnovi industrijo v Belgiji in Franciji. 6. Zagotovi večje transporte premoga za Belgijo in severno Francijo. 7. Poplača škodo. 8. Sprejme oz. uda se, da ententa prevzame kontrolo nad nemškimi pristanišči. Ti pogoji so jasni, toda taki, ki pomenjajo popoln pre-lom Nemčije. — Vsi ti znaki kažejo, da smo blizu konca svetovnega klanja in bi vsak odpor utegnil zaneti le nov požar meščanske vojne. Razpoloženje je tako, da ne prenaša več nobenih odlašanj. Ali — ali! Mir, demokratizacijo, narodom in zlasti delavstvu pravice ali pa se začne boj še doma za pravice zatiranih slojev.

Avstroogrške čete na zahodnem bojišču se vračajo domov.

Nemški državni svet avstrijski je sklenil, da se smejo vsi tisti avstrijski Nemci, ki so bivali prej stalno v Nemčiji, zopet vrniti v svoje prejšnje bivališče.

Ozemlje bivše Avstro-Ogrske zbirališče ententinih čet proti Nemčiji. »Baseler Nachrichten« pišejo: Avstro-Ogrska je sedaj ozemlje, kjer se bodo ententne čete zbrale proti Nemčiji. Avstro-ogrski protesti ne bodo nič pomagali. Kake vlade tam ni več. Vsak narod dela, kar se mu zdi prav. Čeho-Slovaki bodo postavili vojsko proti Nemčiji.

Nemškoavstrijska vlada. Državni svet nemške Avstrije je izročil vladne posle naslednjim funkcionarjem: Zunanje zadeve: dr. Viktor Adler; vojska: Josip Mayer; notranje zadeve: dr. Henrik Ma-

taja; uk in bogočastje: Rafael Pachert; justica: dr. Julij Roller; finance: dr. Oto Steinwender; gospodarstvo: Josip Stöckler; obrt, industrija, trgovina in prehodno gospodarstvo: dr. Karol Urban; javna dela: Ivan Zerdik; promet: Karol Jukel; ljudska prehrana: dr. Ivan Löwenfeld-Russ; socialno skrbstvo: Ferdinand Hamusch; ljudsko zdravstvo: dr. Ign. Kaup.

Fric Adler izpuščen iz ječe. Oni četrtak so iz kaznilnice Stein izpustili dr. Frica Adlerja, ki je, kakor znano, ustrelil bivšega ministrskega predsednika grofa Stürgkha. Fric Adler je sin voditelja nemške avstrijske socialno demokratične stranke dr. Adlerja. Frica Adlerja so smišljeniki v triumfu spremili na Dunaj.

Protirevolucija na Ogrskem. Na Ogrskem so poskušali s protirevolucijo, samo da pride zopet plemstvo do besede. V to afero je vpleten tudi mažarski maršal baron Kövess.

Ogrska nas prosi premoga. Budimpeštanska Narodna vlada se je obrnila na Narodno vlado v Ljubljani s prošnjo, naj se ji odpošlje trboveljski premog. Pripravljena je dati kompenzacij.

Liebknacht za socialno republiko v Nemčiji. Neodvisni socialisti so priredili v nedeljo v Berlinu in po celi državi veličanska demonstracijska zborovanja, na katerih so zahtevali ustanovitev nemške socialistične republike. Na petih zborovanjih, ki so se vršila v Berlinu, je govoril bivši poslanec Liebknacht. Govoril je v boljševiškem zmislu in dejal: Prokleta doba morenja se bliža koncu. Šele sedaj se pričinja resnično velika doba, v kateri si je proletarijat svest svoje moči. Svetovna revolucija je danes parola. Čas pogajanj je minil. Treba je iti k dejanjem. Odgovor na zahtevo po narodni obrambi mora biti diktatura proletarijata, strmo-glavljenje kapitalističnega gospodarstva in ustanovitev socialistične republike. Ako bo podpirala sedaj nemška republika rusko republiko, morajo dežele slediti in pričelo se bo svetovno gospodarstvo proletarijata.

Scheidemann za odstop cesarja Viljema. Listi poročajo, da je državni tajnik Scheidemann sporazumno s stranko priporočil državnemu kanclerju naj svetuje cesarju, da odstopi.

Konsumna društva v Nemčiji. Na Nemškem je organiziranih v konsumnih društvih 2.900.000 članov, izmed teh jih je v socialno demokratičnih društvih 2.189.630. Okoli 10 milijonov dobiva svoje blago v konsumih. Leta 1903. so imela socialno demokratična društva še samo 573.085 članov. Ta društva so imela 591 milijonov mark prometa. Okoli 100 društev ima več kot 1 milijardo mark prometa. Deležni kapital teh društev znaša

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja od stranimo, sporočamo da je v soboto 45. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 35. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičeni članom le tedaj izplača, če je vsaj 34. prispevek t. l. že poravnán. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

42.6, rezerve 38.1 milijonov mark. Deleži so po 30 mark, ali je stremljenje, jih zvišati na 40 ali 50 mark. Vloge članov znašajo 120 milijonov mark. Zemljišča, ki so v posesti konsumov, predstavljajo vrednost 107 milijonov mark.

20.000 mornarjev se uprlo. V nemški vojni luki Kiel so se uprli mornarji. Pridružilo se jim je delavstvo in proglasilo splošen štrajk. Mornarji so se polastili mesta, vojne luke in vseh vojnih ladij in proglasili republiko. Vse mesto je v oblasti upornih mornarjev, ki vzdržujejo v mestu vzoren red ter so prevzeli kontrolo nad razdeljevanjem živil. Častnikom so potrgali kokarde in jim vzeli sablje. Vlada je poslala v Kiel državnega tajnika Flaumanna. Njegova prizadevanja so pa ostala popolnoma brez uspeha. Kielski guverner je prosil mornarje, naj mu povedo svoje pogoje in želje. Pogoji mornarjev so ti-le: 1. Vlada naj prizna vojaški svet. 2. Odpravi naj se vojaško pozdravljanje. 3. Častniški kazino naj se razpusti. 4. Izpuste naj se mornarji, ki so bili obsojeni. 5. Mornarji, ki so zadnje dni odpovedali pokorščino ter bili vsled tega zaprti, naj se takoj izpuste. Pred nekaj dnevi se je namreč nekaj mornarjev branilo, pokoriti se poveljem častnikov, da bi šli na ladje. Vsled tega so jih zaprli. Nato so se začele demonstracije, iz katerih je nastal sedaj upor. Oficirji so brez moči. 20.000 mornarjev s stavkujočimi delavci je šlo po mestu noseč rdeče zastave in rdeče kokarde. Odprli so vse ječe in izpustili iz zaporov vse zaprte mornarje. Na vseh vojnih ladjah je razobešana rdeča zastava. Bojno ladjo »König«, ki je imela še vojno zastavo, so obstreljevali toliko časa, dokler ni razobesila rdeče. Vse ladjedelnice so zaprte. Ob vходу stražijo uporniki s strojnimi, da nihče ne more notri.

Demonstracije v Bremenu. Neodvisni socialni demokratje so priredili veliko demonstracijo. Manifestirali so za revolucijo in republiko.

Nemško-ruski spor. Nemčija je prekinila diplomatske odnose z rusko vlado, češ da so Rusi podpirali revolucionarno gibanje v Nemčiji.

Wilsonov odgovor Nemčiji. Wolffov urad poroča: Nota Zedinjenih držav z dne 5. novembra t. l., ki je semkaj prispela po brezžičnem brzojavu, se v prevodu glasi tako-le: V noti z dne 23. oktobra 1918 sem Vam sporočil, da je predsednik svoje dopise na znanje dal z Zedinjenimi državami in aliiranim vladam ter jim na prosto dal, da naprosijo, če so voljne dovesti mir pod danimi pogoji in na podlagi označenih načel, svoje vojaške svetovalce in pa one Zedinjenih držav, da naj zoper Nemčijo zavezanim vladam predlože potrebne pogoje za premirje, ki v polni meri varuje interese vdeleženih narodov in zavezanim državam zagotavlja neomejeno oblast, da podrobnosti od nemške vlade sprejetega miru zajamčijo in izsilijo, ako smatrajo, da je premirje z vojaškega vidika mogoče. Predsednik je sedaj od aliiranih vlad prejel z opomnjami k dopisom memorandum, ki se glasi tako-le: Aliirane vlade so dopise med predsednikom Zedinjenih držav in nemško vlado skrbno pretresle. Izjavljajo, da so pripravljene, z nemško vlado na temelju mirovnih pogojev, označenih v predsednikovem nagovoru na kongres z dne 8. januarja 1918, ter na temelju načel, označenih v njegovih kasnejših nagovorih skleniti mir, vendar ne utesnjujejo svojo izjavo z opozoritvijo, da dopušča takozvani pojem svobode morja različne razlage (določila), izmed katerih jih nekaj ne morejo sprejeti. Zato si morajo o tej stvari ob vstopu v mirovni posvet pridržati popolno prostost. Nadalje je predsednik v mirovnih pogojih, ki jih je označil v svojem nagovoru na kongres z dne 8. januarja 1918,

izjavil, da se morajo zasedena ozemlja ne samo izprazniti in osvoboditi, ampak tudi obnoviti. Aliirane vlade so mnenja, da o smislu tega pogoja ne more biti dvoma. One ga razumevajo tako, da mora Nemčija vso škodo, ki jo je s svojimi napadi na kopnem, na vodi in v zraku storila civilnemu prebivalstvu aliirancev in njihovi imovini, povrniti. — Predsednik mi je naročil, naj sporočim, da soglašam z razlago, ki jo vsebuje zadnji del navedenega memoranda. Nadalje mi je predsednik naročil, naj Vas naprosim, da sporočite nemški vladi, da je maršal Foch od vlade Zedinjenih držav in od aliiranih držav dobil pooblastilo, da naj sprejme dovoljno poverjene zastopnike nemške vlade in naj jim naznani pogoje za premirje. Lansing.

Smrt ogrskega socialista. Dne 29. septembra je umrl v Budimpešti sodrug Ervin Szabó. Z njim izgube ogrske socialistične stranke enega svojih najboljših delavcev in najagilnejših borcev. Vsa zgodovina delavskega gibanja zadnjega časa je v ozki zvezi z življenjem in imenom sodruga Szabója. Ogrsko delavsko gibanje ne pozna niti politične akcije, ki ji ne bi bil na čelu sodrug Szabó. Kjerkoli se je vršil razredni boj, kjer so si stali nasprotni tlačeni in tlačitelji, kjer se je vodila borba proti kapitalizmu, kjer so delavske mase zahtevale več svobode, boljše življenje, večji kos kruha, povsod tam je sodeloval in se boril tudi sodrug Szabó. Bilo ni ne enega važnejšega gibanja in podvzeta na Ogrskem, bodisi na političnem, bodisi na gospodarskem polju, v katerem Szabó ne bi bil iniciator, vodja, svetovalec in učitelj. Posebno na polju ekonomske in socialistične prosvete si je stekel mnogo zaslug in je bil eden najboljših poznavateljev marksizma. Bil je največji učitelj znanstvenega socializma na Ogrskem. Ervin Szabó je bil uporne narave, vedno nezadovoljen, vedno pripravljen, da se žrtvuje za resnico in za ono, kar je učil, bil je navdušen revolucionar. Revolucija je bila njegov ideal in zanj vedno aktualna. Kot takega so ga poznali tudi izven njegove ožje domovine. Nedavno ga je imenovala sovjetska vlada profesorjem na socialistični univerzi, ki jo ustanove v Rusiji. Visoko je cenil znanost, toda vedno mu je bila le sredstvo in orožje v borbi. — Sodr. Szabó je umrl kot bibliotekar mesta Budimpešte v starosti 41. let. Bil je član raznih znanstvenih publikacij, pisal je razen v ogrske in nemške tudi v francoske socialistične revije. Na zadnji poti ga je spremlilo veliko število ogrskih sodrugov-delavcev, meščanstva in zastopnikov vseh znanstvenih in kulturnih budimpeštanskih društev. Za čas sprejema je za deset minut počivalo delo v vseh mestnih tovarnah v znak spoštovanja in žalosti do velikega učitelja. Pogreb se je vršil na posebno željo pokojnika brez cerkvenih ceremonij. Na oder je bilo položenih nad 80 vencev.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

**SRBEČICA
GARJE
LIŠAJ
HRASTE**

Najzaneslivejše sredstvo proti temu je

PARATOL
domače mazilo.

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5 — dvojni lonček 9 K.

PARATOL - PRAŠEK Skatlja 3 — K. varuje občutljivo kožo

Qboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri
PARATOL DELAVNICE lekarnara Ulmer,
Budapešta VII-13., Rózsa-utca 21.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6,
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za „shode in veselice.“

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, itd.

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211		Turjaški trg št. 4. Frančiškanska ul. 2.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	1—2		Turjaški trg št. 4.
Dr. Alojz Kralgher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinirajo le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin.

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stoj in franko.